

## Abstrakt

Vyhlašování chráněných území představuje nejrozšířenější formu ochrany přírodních ekosystémů. Primárním účelem chráněných území je ochrana přírody, která by měla být aplikována v souladu s názory a přesvědčením hlavních aktérů (včetně místních lidí a turistů) v území. Studie zaměřené na charakteristiky a postoje těchto aktérů (nejen) k ochraně přírody mohou zefektivnit management chráněných území, odstranit řadu konfliktů či nastinit možnosti jejich řešení.

Práce „*Udržitelný turismus ve vybraných zvláště chráněných územích ČR*“ se zaměřuje na český Krkonošský národní park (KRNAP), Národní park (NP) a Chráněnou krajinnou oblast (CHKO) Šumava, a na polský Karkonoski park Narodowy (KPN). Socioenvironmentálních průzkumů byla zejména v obou českých NP provedena již celá řada, výsledky takových průzkumů se však mohou lišit v závislosti na místě či času šetření. Cílem práce je odlišit možné vlivy času (zima, léto) a místa (odlišné typy chráněných území) na výsledky šetření v chráněných územích, a to na případě turistů i místních obyvatel.

První část výsledků popisuje rozdíly v charakteristice a názorech turistů mezi sousedními krkonošskými NP – KRNAP a KPN. Šetření proběhlo v zimní a letní sezóně roku 2000. Nejvýraznější rozdíly mezi turisty obou NP byly detekovány v jejich národnosti, velikosti sídla bydliště, doby pobytu, způsobu dopravy do NP a hodnocení intenzity turismu na cestách.

Většina průzkumů udržitelného turismu v ČR probíhá v letním období, vybrané NP mají svůj druhý sezónní vrchol v zimě. Druhá část výsledků se proto zaměřuje na srovnání obou sezón na základě charakteristik a názorů turistů v KRNAP, KPN a NP Šumava. Profily turistů se v závislosti na sezóně nejvíce odlišovaly v jejich národnosti, způsobu ubytování a nákladech na dovolenou. České NP byly navštěvovány cizinci více v létě, v KPN tomu bylo naopak. Ve všech NP turisté v zimě více utratili za ubytování a stravu. „Zimní“ turisté v KRNAP vnímali více intenzitu turismu jako rušivou oproti letnímu průzkumu, v KPN a v NP Šumava byla situace opačná.

Třetí část výsledků se zaměřila na difference v názorech a postojích místních obyvatel ve dvou sousedních, ale odlišných typech zvláště chráněných území – NP a CHKO Šumava. Průzkum proběhl v létě roku 2008. V NP bydlelo více respondentů od narození, byli více zaměstnáni v soukromém sektoru a více z nich mělo ekonomický přínos z cestovního ruchu. Rezidenti v CHKO byli méně informováni o činnosti Správy NP a CHKO, více spokojeni se stupněm ochrany přírody na území jejich obce a byli proti dalšímu rozšiřování NP. Zejména obyvatelé CHKO byli ochotni k různým formám participativního managementu – zajímali se o rozšiřování turistické infrastruktury a ocenili by těsnější komunikaci se Správou NP a CHKO.

Závěry studie potvrdily, že profily turistů i místních obyvatel se mohou odlišovat různými charakteristikami v závislosti na místě a termínu šetření. Není proto vhodné generalizovat výsledky jednorázových šetření v CHÚ na širší oblast či na celý rok.